

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٠٧٤٢٩

۸۷، ۱/۱۰۰۵۴۸
الزاد

سنداد ایران شای

دانشگاه شهید بهشتی
بنیاد ایران شناسی
پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته ایران شناسی (تاریخ)

عنوان:

ایران در عرصه‌ی روابط سیاسی - دیپلماتیک جهان در عهد صفویه

(از آغاز سلطنت شاه عباس اول تا پایان سلطنت شاه سلیمان)

استاد راهنما:

دکتر احمد دوست محمدی

استاد مشاور:

دکتر علی اکبر ولایتی

نگارش:

امیرحسین برازش

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۵

شهریور ۱۳۸۷

۱۰۶۴۲۶

بسمہ تعالیٰ

پایان نامہ کارشناسی ارشد

رشتہ ایران شناسی

گرایش: تاریخ

عنوان: ایران در عرصہ ی روابط سیاسی - دیپلماتیک جهان در عہد صفویہ
(از آغاز سلطنت شاہ عباس اول تا پایان سلطنت شاہ سلیمان)

نگارش: امیر حسین برادرش

گروہ داوران

استاد رہنما: جناب آقای دکتر احمد دوست محمدی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر علی اکبر ولایتی

استاد داور: جناب آقای دکتر احسان اشراقی

استاد داور: جناب آقای دکتر صادق زیبا کلام

تاریخ: ۱۳۸۷/۶/۲۰

تقریباً

ہم انہاں کی کہ دوستوں میں دلاریں۔

با سپاس از :

تمامی افرادی که با راهنمایی های دلسوزانه خود، مرا در بهتر شدن کیفیت این رساله پژوهشی یاری نمودند. در این جا لازم می دانم از اساتید محترم آقایان دکتر احمد دوست محمدی و دکتر علی اکبر ولایتی و سایر کارکنان زحمتکش بنیاد ایران شناسی کمال تشکر را ابراز نمایم.

فصل اول:

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
	فصل اول:
	کلیات طرح پژوهش
۳	۱- بیان مسأله پژوهش
۴	۲- ضرورت و اهمیت پژوهش
۴	۳- کاربردهای پژوهش
۴	۴- ۱- سؤال‌های اصلی و سؤال‌های فرعی پژوهش
۴	۴- ۱- ۱- سؤال اصلی پژوهش
۵	۴- ۲- سؤال‌های فرعی پژوهش
۵	۵- فرضیه‌های اصلی و فرضیه‌های جانشین پژوهش
۵	۵- ۱- فرضیه اصلی
۶	۵- ۲- فرضیه‌های جانشین
۶	۶- اهداف پژوهش
۶	۷- روش انجام پژوهش
۷	۸- روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۷	۹- محدودیت‌های پژوهش
۸	۱۰- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸	۱۱- سازمان‌دهی پژوهش
۹	۱۲- شناخت منابع
۹	۱- ۱۲- ۱- منابع دست‌اول
۹	۱- ۱۲- ۱- ۱- منابع دست‌اول فارسی
۱۳	۱- ۱۲- ۲- ۱- منابع دست‌اول خارجی
۱۵	۲- ۱۲- ۲- منابع دست‌دوم
۱۵	۱- ۲- ۱۲- ۱- منابع دست‌دوم فارسی
۲۲	۲- ۲- ۱۲- ۱- منابع دست‌دوم خارجی

فصل دوم:

چارچوب نظری پژوهش

- ۲۶ ۱-۲ در آمدی بر روابط سیاسی - دیپلماتیک در قرون جدید
- ۲۶ ۱-۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک در قرون جدید و تأثیر عناصر آن بر روابط خارجی ایران عهد صفوی
- ۲۹ ۲-۲ دیپلماسی جهانی و ویژگی های آن در قرون جدید
- ۲۹ ۱-۲-۲ دیپلماسی اروپایی و روند شکل گیری آن در قرون جدید
- ۳۱ ۳-۲ ویژگی های هیأت های سیاسی - دیپلماتیک کار آمد در قرون جدید
- ۳۹ یادداشت های فصل دوم

فصل سوم:

پیشینه روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان از آغاز سلطنت شاه اسماعیل اول تا پایان

سلطنت شاه محمد خدابنده (۹۰۷-۹۹۶ هـ. ق)

- ۴۱ ۳-۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از آغاز سلطنت شاه اسماعیل اول تا پایان سلطنت شاه محمد خدابنده
- ۴۱ ۳-۱-۱ علل تقابل ایران و عثمانی در قرن ۱۶ میلادی
- ۴۲ ۳-۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ. ق)
- ۴۲ ۳-۱-۲-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول و بایزید دوم عثمانی (۹۰۷-۹۱۸ هـ. ق)
- ۴۴ ۳-۱-۲-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول و سلطان سلیم (۹۱۸-۹۲۶ هـ. ق)
- ۴۷ ۳-۱-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول و سلطان سلیمان قانونی (۹۲۶-۹۳۰ هـ. ق)
- ۴۸ ۳-۱-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ. ق)

- ۴۸ ۱-۳-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک شاه طهماسب اول و سلطان سلیمان
قانونی (۹۳۰-۹۷۵ هـ ق)
- ۴۹ ۱-۳-۱ انعقاد صلح آماسیه میان ایران و عثمانی (۹۶۲ هـ ق)
- ۵۰ ۲-۱-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از صلح آماسیه
تا فوت سلطان سلیمان (۹۶۲-۹۷۵ هـ ق)
- ۵۱ ۱-۳-۱-۲ پناهندگی شاهزاده بایزید عثمانی به ایران و اثرات آن بر
روابط سیاسی - دیپلماتیک دوجانبه
- ۵۲ ۲-۲-۱-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از تحویل بایزید
تا فوت شاه طهماسب (۹۶۹-۹۸۴ هـ ق)
- ۵۴ ۴-۱-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه
اسماعیل دوم و شاه محمد خدابنده (۹۸۴-۹۹۶ هـ ق)
- ۵۴ ۱-۴-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه
اسماعیل دوم (۹۸۴-۹۸۵ هـ ق)
- ۵۵ ۲-۴-۱-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه
محمد خدابنده (۹۸۵-۹۹۶ هـ ق)
- ۵۷ ۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند از آغاز سلطنت شاه اسماعیل اول
تا پایان سلطنت شاه محمد خدابنده
- ۵۷ ۱-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه
اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ ق)
- ۶۰ ۲-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه طهماسب
اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ ق)
- ۶۰ ۱-۲-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه طهماسب
اول و بابر گورکانی (۹۳۰-۹۳۷ هـ ق)
- ۶۱ ۲-۲-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه طهماسب
اول و همایون شاه گورکانی (۹۳۷-۹۶۳ هـ ق)
- ۶۱ ۱-۲-۲-۲-۳ اولین فتح قندهار توسط صفویان در عهد سلطنت شاه طهماسب اول
- ۶۲ ۲-۲-۲-۲-۳ پناهندگی همایون گورکانی به دربار شاه طهماسب اول صفوی

- ۶۳ ۳-۲-۲-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند پس از تصرف قندهار
تا پایان سلطنت همایون (۹۵۲-۹۶۳ هـ ق)
- ۶۵ ۳-۲-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه طهماسب
اول و اکبر شاه گورکانی (۹۶۳-۹۸۴ هـ ق)
- ۶۶ ۳-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند از فوت شاه طهماسب اول تا
پایان سلطنت شاه محمدخداپنده (۹۸۴-۹۹۶ هـ ق)
- ۶۷ ۳-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان از آغاز سلطنت شاه
اسماعیل اول تا پایان سلطنت شاه محمد خداپنده
- ۶۹ ۴-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان از آغاز سلطنت شاه اسماعیل
اول تا پایان سلطنت شاه محمد خداپنده
- ۶۹ ۳-۴-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه اسماعیل
اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ ق)
- ۷۲ ۳-۴-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه طهماسب
اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ ق)
- ۷۴ ۳-۴-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه اسماعیل
دوم (۹۸۴-۹۸۵ هـ ق)
- ۷۵ ۳-۴-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه
محمد خداپنده (۹۸۵-۹۹۶ هـ ق)
- ۷۶ ۳-۵-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه از عهد شاه طهماسب اول
تا پایان سلطنت شاه محمد خداپنده
- ۷۶ ۳-۵-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه
طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ ق)
- ۷۷ ۳-۵-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه
محمد خداپنده (۹۸۵-۹۹۶ هـ ق)
- ۷۸ ۳-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با اسپانیا و پرتغال از آغاز سلطنت
شاه اسماعیل اول تا پایان سلطنت شاه محمد خداپنده
- ۷۸ ۳-۶-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و اسپانیا در عهد صفویه
(۹۰۷-۹۹۶ هـ ق)

- ۷۸ ۳-۶-۱-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و اسپانیا در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ.ق)
- ۸۰ ۳-۶-۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و اسپانیا در عهد سلطنت شاه طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ.ق)
- ۸۱ ۳-۶-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پرتغال در عهد صفویه (۹۰۷-۹۹۶ هـ.ق)
- ۸۱ ۳-۶-۲-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پرتغال در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ.ق)
- ۸۶ ۳-۶-۲-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پرتغال در عهد سلطنت شاه طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ.ق)
- ۸۹ ۳-۶-۲-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پرتغال از جلوس شاه اسماعیل دوم تا پایان استقلال پرتغال توسط اسپانیا (۹۸۴-۹۸۷ هـ.ق)
- ۹۰ ۳-۶-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با اسپانیا و پرتغال در عهد سلطنت شاه محمد خدابنده (۹۸۷-۹۹۶ هـ.ق)
- ۹۱ ۳-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و انگلستان از عهد سلطنت شاه طهماسب اول تا پایان سلطنت شاه محمد خدابنده
- ۹۳ ۳-۸ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با ونیز و پاپ رم از آغاز سلطنت شاه اسماعیل اول تا پایان سلطنت شاه محمد خدابنده
- ۹۳ ۳-۸-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ونیز در عهد صفویه (۹۰۷-۹۹۶ هـ.ق)
- ۹۳ ۳-۸-۱-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ونیز در عهد سلطنت شاه اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ هـ.ق)
- ۹۵ ۳-۸-۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ونیز در عهد سلطنت شاه طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ هـ.ق)
- ۹۶ ۳-۸-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پاپ رم در عهد صفویه (۹۰۷-۹۹۶ هـ.ق)
- ۹۹ یادداشت های فصل سوم

فصل چهارم:

روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان در عهد سلطنت شاه عباس اول

(۹۹۶-۱۰۳۸ هـ.ق)

- ۱۰۵ ۱-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۰۵ ۱-۴-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس اول و سلطان مراد سوم (۹۹۶-۱۰۰۳ هـ.ق)
- ۱۰۶ ۱-۴-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس اول و سلطان محمد سوم (۱۰۰۳-۱۰۱۲ هـ.ق)
- ۱۰۷ ۱-۴-۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس اول و سلطان احمد اول (۱۰۱۲-۱۰۲۶ هـ.ق)
- ۱۰۹ ۱-۴-۱-۳ مذاکرات صلح و انعقاد عهدنامه دوم استانبول (۱۰۲۲ هـ.ق / ۱۶۱۳ م)
- ۱۱۱ ۱-۴-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از صلح استانبول دوم تا انعقاد صلح ایروان (۱۰۲۳-۱۰۲۷ هـ.ق)
- ۱۱۳ ۱-۴-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از انعقاد صلح ایروان تا فتح بغداد (۱۰۲۷-۱۰۳۲ هـ.ق)
- ۱۱۴ ۱-۴-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی از فتح بغداد تا فوت شاه عباس اول (۱۰۳۲-۱۰۳۸ هـ.ق)
- ۱۱۶ ۱-۴-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۱۶ ۱-۴-۲-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس اول و اکبر شاه گورکانی (۹۹۶-۱۰۱۴ هـ.ق)
- ۱۱۷ ۱-۴-۲-۱-۱ تسخیر قندهار به دست گورکانیان در عهد سلطنت اکبر شاه
- ۱۱۸ ۱-۴-۲-۲-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک شاه عباس اول و اکبر شاه (از تصرف قندهار به دست هندیان تا درگذشت اکبر)
- ۱۲۲ ۱-۴-۲-۲-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس اول و جهانگیر شاه گورکانی (۱۰۱۴-۱۰۳۷ هـ.ق)

- ۱۲۳ ۱-۲-۲-۴ نقش خریدهای سلطنتی عهد جهانگیر گورکانی در توسعه روابط
سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند
- ۱۲۴ ۲-۲-۲-۴ اوج گیری روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد
سلطنت شاه عباس اول و جهانگیر شاه گورکانی
- ۱۲۵ ۱-۲-۲-۲-۴ سفارت زینل بیگ شاملو به دربار گورکانی هند
- ۱۲۶ ۳-۲-۲-۴ فتح قندهار توسط شاه عباس اول و تأثیر آن بر روابط
سیاسی - دیپلماتیک فی مابین
- ۱۲۷ ۴-۲-۲-۴ آخرین ارتباطات سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد
سلطنت شاه عباس اول و جهانگیر شاه گورکانی
- ۱۲۹ ۳-۲-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت
شاه عباس اول و شاه جهان گورکانی (۱۰۳۷-۱۰۳۸ هـ-ق)
- ۱۳۰ ۳-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد
سلطنت شاه عباس اول
- ۱۳۰ ۱-۳-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد
سلطنت شاه عباس اول و محمدقلی قطب شاه (۹۹۶-۱۰۲۰ هـ-ق)
- ۱۳۱ ۲-۳-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد
سلطنت شاه عباس اول و محمد قطب شاه (۱۰۲۰-۱۰۳۵ هـ-ق)
- ۱۳۳ ۲-۳-۴ آخرین ارتباطات سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان
در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۳۳ ۴-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۴۲ ۵-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۴۲ ۱-۵-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت
شاه عباس اول و فنودور اول (۹۹۶-۱۰۰۶ هـ-ق)
- ۱۴۷ ۲-۵-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت
شاه عباس اول و بوریس گودونف (۱۰۰۶-۱۰۱۳ هـ-ق)
- ۱۴۹ ۳-۵-۴ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه عباس
اول از فوت بوریس گودونف تا آغاز سلطنت میخائیل رومانوف (۱۰۱۳-۱۰۲۲ هـ-ق)

- ۱۵۰ ۴-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه عباس اول و میخائیل رومانوف (۱۰۲۲-۱۰۳۸ هـ-ق)
- ۱۵۳ ۴-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با اسپانیا و پرتغال در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۶۵ ۴-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و انگلستان در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۷۲ ۴-۸ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ونیز در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۷۷ ۴-۹ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پاپ رم در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۸۲ ۴-۱۰ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و توسکانا (فلورانس) در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۸۷ ۴-۱۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و لهستان در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۹۰ ۴-۱۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و آلمان در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۱۹۵ ۴-۱۳ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هلند در عهد سلطنت شاه عباس اول
- ۲۰۳ یادداشت های فصل چهارم

فصل پنجم:

روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان در عهد سلطنت شاه صفی

(۱۰۳۸-۱۰۵۲ هـ-ق)

- ۲۱۲ ۵-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۱۲ ۵-۱-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه صفی و سلطان مراد چهارم (۱۰۳۸-۱۰۴۹ هـ-ق)
- ۲۱۴ ۵-۱-۱-۱ انعقاد معاهده ی صلح زهاب (۱۰۴۹ هـ-ق / ۱۶۳۹ م)
- ۲۱۵ ۵-۱-۱-۱-۱ متن معاهده ی صلح زهاب (قصر شیرین)
- ۲۱۶ ۵-۱-۲ نتایج و تبعات معاهده ی صلح زهاب بر روابط صفویان با عثمانیان
- ۲۱۶ ۵-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۱۶ ۵-۲-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه صفی و شاه جهان گورکانی
- ۲۱۹ ۵-۲-۲ جدایی مجدد قندهار از ایران در عهد سلطنت شاه صفی

- ۲۱۹ ۱-۲-۲-۵ اهمیت و جایگاه استراتژیک قندهار در تعاملات صفویان و گورکانیان
- ۲۲۰ ۲-۲-۲-۵ عوامل و پیامدهای جدایی قندهار از ایران در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۲۱ ۲-۲-۳-۵ تأثیر جدایی قندهار از ایران بر روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد شاه صفی
- ۲۲۲ ۳-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۲۲ ۳-۱-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد سلطنت شاه صفی و عبدالله قطب شاه
- ۲۲۴ ۴-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۲۸ ۵-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۳۰ ۶-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با اسپانیا و پرتغال در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۳۱ ۷-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و انگلستان در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۳۳ ۸-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و آلمان (هلشتاین) در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۳۶ ۹-۲-۳-۵ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هلند در عهد سلطنت شاه صفی
- ۲۴۲ یادداشت های فصل پنجم

فصل ششم:

روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان در عهد سلطنت شاه عباس دوم

(۱۰۵۲-۱۰۷۷ هـ.ق)

- ۲۴۵ ۱-۶-۱-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۴۵ ۱-۱-۶-۱-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس دوم و سلطان ابراهیم (۱۰۵۲-۱۰۵۸ هـ.ق)
- ۲۴۸ ۲-۱-۶-۱-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه عباس دوم و سلطان محمد چهارم (۱۰۵۹-۱۰۷۷ هـ.ق)
- ۲۴۹ ۲-۶-۱-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۴۹ ۱-۲-۶-۱-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس دوم و شاه جهان گورکانی (۱۰۵۲-۱۰۶۸ هـ.ق)

- ۲۵۰ ۲-۲-۶ فتح مجدد قندهار در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۵۲ ۳-۲-۶ تأثیر فتح قندهار بر روابط سیاسی - دیپلماتیک صفویان و گورکانیان
- ۲۵۳ ۴-۲-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه عباس دوم و اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۰۷۷ هـ.ق)
- ۲۵۶ ۳-۲-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و قطب شاهیان در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۵۶ ۱-۳-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک شاه عباس دوم و محمدعلی قطب شاه (۱۰۵۲-۱۰۶۸ هـ.ق)
- ۲۵۸ ۴-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۶۶ ۵-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۷۰ ۶-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و انگلستان در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۷۱ ۷-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و لهستان در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۷۲ ۸-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هلند در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۷۷ ۹-۶-۶ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و فرانسه در عهد سلطنت شاه عباس دوم
- ۲۷۷ ۱-۹-۶ تأسیس شرکت هند شرقی فرانسه و نقش آن در توسعه روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و فرانسه
- ۲۸۰ یادداشت های فصل ششم

فصل هفتم:

روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان در عهد سلطنت شاه سلیمان

(۱۰۷۷-۱۱۰۵ هـ.ق)

- ۲۸۵ ۱-۷-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و عثمانی در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۸۷ ۲-۷-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هند در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۸۹ ۳-۷-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و ازبکان در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۹۳ ۴-۷-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و روسیه در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۹۶ ۵-۷-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با اسپانیا و پرتغال در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۹۶ ۱-۵-۷ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و اسپانیا در عهد سلطنت شاه سلیمان

- ۲۹۸ ۵-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پرتغال در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۲۹۹ ۶-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و انگلستان در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۰۱ ۷-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و پاپ رم در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۰۳ ۸-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و لهستان در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۰۷ ۹-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و هلند در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۱۱ ۱۰-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و فرانسه در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۱۴ ۱۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با سوئد و دانمارک در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۱۴ ۱۱-۱ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و سوئد در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۱۹ ۱۱-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و دانمارک در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۲۰ ۱۲-۲ روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و سیام (تایلند) در عهد سلطنت شاه سلیمان
- ۳۲۰ ۱۲-۱ حضور ایرانیان در سیام و نقش آنها در برقراری روابط سیاسی - دیپلماتیک میان دو کشور
- ۳۲۲ ۱۲-۲ آغاز روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و سیام
- ۳۲۳ ۱۲-۲ اعزام اولین هیأت سیاسی - دیپلماتیک ایران به سیام، از آغاز مأموریت تا پایان آن (۱۰۹۶-۱۰۹۹هـ. ق)
- ۳۲۵ یادداشت های فصل هفتم

فصل هشتم:

نتیجه گیری

- ۳۳۱ نتیجه گیری
- ۳۴۸ فهرست منابع

بسیار ایران‌شناسی

نام خانوادگی: برآزش
نام استاد راهنما: دکتر احمد دوست محمدی
رشته تحصیلی و گرایش: ایران‌شناسی - تاریخ
استاد مشاور: دکتر علی اکبر ولایتی
تاریخ فراغت از تحصیل: شهریور ۱۳۸۷
عنوان پایان‌نامه: ایران در عرصه روابط سیاسی - دیپلماتیک جهان در عهد صفویه (از آغاز سلطنت شاه عباس اول تا پایان سلطنت شاه سلیمان)

چکیده رساله :

با تشکیل سلسله‌ی صفویه، ایران در تمامی عرصه‌ها وارد دوران جدیدی گردید. در این بین حکومت صفوی، در جهت دست‌یابی به منافع ملی کشور خود، در چارچوب سیاست خارجی به توسعه‌ی روابط سیاسی - دیپلماتیک با سایر کشورهای جهان، اعم از منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای دست زد.

در این میان، دو عامل اساسی در گسترش روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان خصوصاً در عهد سلطنت عباس اول نقش داشت. عامل اول، همسایگی ایران صفوی با قدرتی جهانی به نام عثمانی بود که به واسطه‌ی مسائل سیاسی - مذهبی دائماً موجودیت ایران را تهدید می‌نمود. عامل دوم، مسأله تجارت خارجی ایران با سایر کشورهای جهان، خصوصاً کشورهای اروپایی بود. این امر سبب گردید که برای اولین بار در تاریخ ایران، این کشور با کشورهای ارتباطی سیاسی - دیپلماتیک برقرار کند که تا قبل از آن هیچ ارتباطی در این زمینه با آنها نداشت.

اگر چه بن‌مایه‌های روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با جهان در ابتدای عهد صفوی پی‌ریزی شد اما بی‌شک اوج این ارتباطات را می‌توان در عهد شاه عباس اول مشاهده نمود، چرا که دو عامل ذکر شده در این زمان، تأثیر فراوانی بر ایران عهد عباس اول نهادند.

متعاقب با شروع عهد شاه صفی، روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان، با افول چشمگیری مواجه گردید. مهم‌ترین عامل این امر را می‌توان در پایان یافتن جنگ‌های ۱۳۰ ساله‌ی ایران با عثمانی عنوان نمود.

دوران سلطنت شاه سلیمان، اوج افول روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و کشورهای جهان در عهد صفوی بود. در این عهد، ایران به عکس دوران عباس اول، که با بسیاری از کشورهای جهان روابط سیاسی - دیپلماتیک داشت، به واسطه‌ی صلح با عثمانی و ضعف و فتور حکومت صفوی، تمایلی به گسترش روابط سیاسی - دیپلماتیک با سایر کشورهای جهان نشان نداد؛ امری که نمایانگر افول و در نهایت سقوط صفویان بود.

واژه‌های کلیدی: ایران، جهان، صفویان، سیاست خارجی، روابط سیاسی، روابط دیپلماتیک

مقدمه:

پایه و اساس سیاست خارجی هر کشوری مبتنی بر منافع ملی می‌باشد. یکی از ابزارهای مهم تحقق این امر در قرون مختلف استفاده از ابزار روابط سیاسی - دیپلماتیک بوده است.

روابط سیاسی - دیپلماتیک در تمامی اعصار در جریان بوده و منحصر به قرن اخیر و یا قرون گذشته نمی‌باشد. اما توجه به این مقوله در قرون جدید به نسبت قرن‌های گذشته بسیار افزایش یافت زیرا ارتباطات میان کشورهای جهان با کشف راه‌های جدید دریایی تسهیل گشت و به دنبال آن روابط تجاری و بازرگانی میان ملل از رشد قابل توجهی برخوردار گردید.

حکومت صفوی، به عنوان یکی از حکومت‌های مهم جامعه‌ی جهانی، در قرون جدید با درک و تبیین این امر که روابط سیاسی - دیپلماتیک در حیات سیاسی - اقتصادی ایران نقش والایی را ایفا می‌کند توجه ویژه‌ای به این مقوله ابراز داشت.

این حکومت از همان بدو تأسیس سلسله‌ی خود، در آغاز قرن ۱۶ میلادی، به واسطه‌ی تهدید موجودیت توسط همسایگان غربی و شرقی در صدد استفاده از ابزار سیاست خارجی و زیر مجموعه‌ی آن روابط سیاسی - دیپلماتیک در جهت تحقق اهداف کلان ملی خود، که همانا حفظ موجودیت و تمامیت ارضی بود، برآمدند.

با آغاز سلطنت عباس اول و افزایش دامنه‌ی تهدیدهای خارجی بر ضد ایران، حکومت صفوی در جهت از میان بردن تهدیدهای مذکور و ضربه زدن به دشمنان، خصوصاً کشور عثمانی، در صدد گسترش روابط سیاسی - تجاری خود با کشورهای جهان برآمد.

ایران صفوی در عهد عباس اول به صورت وسیعی به استفاده از ابزار سیاسی - دیپلماتیک دست زد. با درگذشت وی و افول قدرت و اقتدار صفویان، متعاقب سلطنت شاه صفی، روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان نیز دستخوش این ضعف گردید.

با انعقاد قرارداد صلح زهاب، در سال ۱۶۳۹ میلادی، روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران نیز از این امر تأثیر فراوانی پذیرفت، به گونه‌ای که عصر جدیدی از روابط ایران و جهان آغاز گشت. در این دوران برخلاف عهد عباس اول، که بیشتر توجه حکومت صفوی در چارچوب مسائل سیاسی - دیپلماتیک مبتنی بر برقراری اتحاد سیاسی - نظامی بود، گسترش تجارت و منافع تجاری اهمیت یافت. در این میان با آغاز سلطنت شاه سلیمان و رفاه طلبی دربار و دستگاه حاکمه‌ی ایران و به دنبال آن عدم توجه ایران صفوی و کشورهای جهان به توسعه‌ی روابط سیاسی - دیپلماتیک دوجانبه، این روابط با افول همراه گردید. خصوصاً این که کشورهای اروپایی نیز در این دوران با مشکلات درونی مواجه شده بودند و توجه عثمانی نیز به مرزهای اروپایی اش بیش از مرزهای آسیایی اش معطوف بود و ازبکان نیز نیروی سابق خود را نداشتند و گورکانیان هند نیز به واسطه‌ی مسأله‌ی قندهار و کدورت‌های فی مابین به قطع روابط سیاسی با ایران صفوی اقدام ورزیده بودند. همه‌ی این موارد سبب گردید که در اواخر عهد صفویه، روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان دستخوش تغییر و در نهایت با افول همراه گردد.

فصل اول

کلیات طرح پژوهش

۱- بیان مسأله پژوهش

روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان در عهد صفویه ، نقطه‌ی عطفی در تاریخ ایران به شمار می رود، زیرا که در این دوران و خصوصاً در عهد شاه عباس اول حوزه‌ی سیاست خارجی ایران و به تبع آن روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با کشورهای جهان، با تحول عمده ای روبرو گردید.

مهم ترین عواملی که سبب شکل گیری این تحول مثبت در حوزه‌ی سیاست خارجی ایران، خصوصاً در عهد عباس اول، گردید در درجه‌ی اول عامل سیاست و در درجه‌ی بعدی عامل تجارت بود. صفویان برای حفظ موجودیت خود، در برابر کشور عثمانی و در جهت کاهش فشار این دولت، مجبور بودند که توجه ویژه‌ای به روابط خارجی و مهم ترین عنصر آن روابط سیاسی - دیپلماتیک نشان دهند. با برطرف شدن این عامل تهدیدزا در عهد سلطنت شاه صفی، مهم ترین عامل شکل گیری و تداوم روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با بسیاری از کشورهای جهان از میان رفت و روابط ایران با این دسته از کشورها با افول همراه گردید.

عامل دوم که سبب توسعه‌ی روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با بسیاری از کشورهای جهان گردید مسئله‌ی تجارت بود. کشورهای اروپایی، در قرون ۱۶ و ۱۷ میلادی در جهت تأمین منافع کلان اقتصادی و تجاری خود و ضربه زنی به رقیب سیاسی خود عثمانی، به گسترش مبادلات تجاری با مشرق زمین دست زدند.

دولت صفوی نیز با برقراری ارتباطات تجاری گسترده با کشورهای اروپایی ، سبب توجه دوجانبه به روابط سیاسی - دیپلماتیک شد. امری که در نهایت سبب گردید روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران و جهان، خصوصاً روابط با کشورهای اروپایی، در عهد عباس اول در اوج خود قرار گیرد.

این دو عامل را می توان مهم ترین عوامل اعتلای روابط سیاسی - دیپلماتیک صفویان با کشورهای جهان خصوصاً در عهد سلطنت عباس اول عنوان نمود.

با افول قدرت سلسله صفویه، متعاقب درگذشت عباس اول، روابط سیاسی - دیپلماتیک ایران با سایر نقاط جهان نیز رو به افول گذاشت ، زیرا از یک طرف مهم ترین عامل شکل گیری روابط سیاسی - دیپلماتیک که همانا دولت عثمانی بود در این زمان به صلحی طولانی مدت با صفویان دست زد. این امر